

hivatása magaslatán betölteni. Mikor 1921-ben Szegedre került, úgyszólván a semmiből kellett újra felépülnie az egész könyvtárnak. A testvérintézetek: az Akadémia, a Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtára, a Fővárosi Könyvtár, a budapesti Egyetemi Könyvtár és magánosok nagylelkű adományaikkal segítségére siettek. Ez a könyvanyag azonban csak az alapot képezheti, a tudományos kutatás napi érdekei mást igényelnek. Bár a szegedi gyarapodást nagyban növeli a kir. ügyészségtől évről-évre kapott sokoldalú, értékes, a magyar szépirodalomban igen gazdag anyag, azonkívül a csere útfján nyert értékes tudományos anyag és az ajándékuul kapott könyvek, de a vétel, vagyis a céltudatos, szakok szerinti arányos fejlesztést szolgáló könyvgygyarapodás az egésznek csak 11 %-át teszi ki. Ennek oka pedig a dotáció hiánya. Kolozsvárott a könyvtárnak háromszor akkora volt a dotációja, mint itt, pedig a könyvtermelés akkor még sokkal kisebb volt, mint ma. Ma ugyan a szegedi Egyetemi Könyvtárnak 225.000 kötet könyve van, de ez csak „a könyveknek és folyóiratoknak összeverődött halmaza, amelyben ép a tudományos kutatás napi betevő falatját jelentő alapl művek és a modern szakirodalom óriási mértékben hiányoznak.“

Súlyosbítja a helyzetet még a nagy helyhiány és a személyzethiány. A könyvtár ezelőtt 20 évvel a kir. ítlőtábla volt épületében nyert menedéket, amely ma egy modern könyvtár igényeit távolról sem elégítheti ki, — eltekintve attól, hogy ennek az épületnek csak egy kis részletét foglalja el a könyvtár. Ezért az egyetlen gazdaságos és racionális megoldás egy új modern könyvtári épület emelése. Jelenleg az évenként felszaporodott és még szaporodó anyag egy része a folyosókon faladákban porosodik, vagy hozzáférhetetlen polcokon raktárakban van felhalmozva. Csak a nyomtatványosztályon 110.000 darab a feldolgozhatatlan anyag száma. Ez a körülmény már szorosan összefügg a személyzethiánnyal.

Míg Kolozsvárott, mintegy 50 főnyi személyzet látta el egy már feldolgozott könyvtár továbbfejlesztési munkálatait, itt Szegeden egy új könyvtár megalapításának nagy munkájával és a megszorodott teendőkkal 11 tisztviselő és 4 altiszt küzd. Ezért kénytelen a könyvtár saját javadalma terhére 4 diplomás rendkívüli munkaeőrt csekély dotációval alkalmazni, de még így sem tud megbirkózni a munkarestanciák napról-napra növekedő arányaival. Ezért évek óta kéri a tisztviselői létszám felemelését, de sajnos eredménytelenül. S ha már a személyes sérelmek szóba kerültek, felsorolja a tanulmány a könyvtár tisztviselőinek a kinevezések terén ért sérelmeit, amelyek jellemzőek a vidéki, de különösen a szegedi egyetemi könyvtár mellőzésére a budapesti könyvtárakkal szemben. Mindezt tehát sürgősen orvosolni kell. A tanulmány 8 pontban összegezi a könyvtár halaszthatatlan kívánalmait, melyek úgyszólván létkérdésének alapját teszik.

A szegedi Egyetemi Könyvtár megsegítése nemzeti kötelesség, mert a szegedi Egyetem a magyar kultúra erős pillére (hiszen Nobel-díjas tanára is van), a kultúra pedig erős fegyverünk nemzetünk fennmaradásáért folytatott küzdelmünkben.

(N. L.)

Fekete István: Zsellérek. Regény. Budapest, 1939. 334 lap.

A Királyi Magyar Egyetemi Nyomda regénypályázatának díjnyertes művét nem szükséges külön méltatni. Elvégezte az értékelést a hivatalos bírálókön kívül a Könyvbarátok Diáruma (1939. dec.). Számon kell azonban tartani az iskoláknak is Fekete István gazdatisztnek ezt a mai levegőjű, korszerű alkotását, mert úgyessen símül hozzá nemzetnevelő céljainkhoz.

Szentmihályné Szabó Mária első magyar kereskedő-regénye (Emberé a mun-

ka, Istené az áldás) után ennek a könyvnek a sorai is a magyar jelen égető feladataira mutatnak rá a szép nyelvű, helyesen felépített, de nem kirívó célzatú mesével. De sokan megjárták s mindenkinek meg kell járni azt az utat, amelyet a „Zsellérek” tettek meg a faluból elindulva a városi iskolán és fővárosi egyetemen át a társadalmunkban való hasznos elhelyezkedésig. Milyen simán egyenlítődik ki az ellentét Tisztartó Laci és a paraszti származású Zsellér Péter között a gimnázium demokráciájában! Az egyetemen eleinte Péter urhatnámsága szégyenli az alacsony származását. Később azonban egyikük sem lesz ügyvéd. A kisebb tehetségű Laci benősül egy derék kereskedőcsaládba s maga is pult mögé áll, a vállalkozóbb szellemű Péter pedig önálló üzletet nyit falujában. Nagy nehézségeket okoz a két főszereplőnek a felfelé ívelő pályáról való visszakanyarodás, mert az ilyesmi nem divatos és ellenkezik a beteg korszellemmel.

Az árral szemben úszó fiatalok diadala megragadja az olvasó lelkét. Növeli az új életfelfogást hirdető célzat hatását az eseményeknek multban való vetítése. A „Zsellérek” egyéni küzdelme ugyanis a világháború és a kommunizmus sötét háttérébe van ágyazva, megállapodásuk, révbejutásuk pedig egybeesik a két nagy nemzeti szerencsétlenség után következő magyar erőgyűjtés megindulásával. A korfestő részletek néhány tömör, kerek egészet alkotó fejezete kiválóan illeszthető bele a közelmúltat ismertető alsóosztályos magyar és történelem órák anyagába.

Jóleső érzéssel forgathatja ezt a regényt a tanárság is, mert a szerző ismeri és többször hangsúlyozza a nevelői munka nagy hatását. Nemcsak nevetséges figurának lehet rajzolni a tanárt, mint ahogy operettbe való a mozivásznakon nemrég látott Isten vele, tanár ur! főszereplője is. A regény Koltóya nem ozsonnáztatással szerez népszerűséget. Azért szeretik, mert ismeri növendékeit és törődik velük. Koltó tanár ur igazságosan ítél a gyerekek hajbakapása után (19. lap), jó könyvet ad nekik [23. l.], észreveszi a rossz tanuló jó feleletét [26. l.], figyeli a tanulókat tízpercben is [27. l.], megérti a gyerekes elszólást [28. l.] és nem kíván karácsonyi lapot [73. l.]. Ezért érettségi banketton sem tudták otthagyni s a nagy szabadság nem vitte őket első éjszaka a fertő legmélyére [193. l.] Ennek a tanárnak szavai évek múlva is ott szongnak a diák fülében [107. l.].

Szívesen látnám ezt a könyvet pályaválasztás előtt álló, felsőosztályos növendékeink kezében.

Bartos Imre dr.

Hillaire Beloe; XIV. Lajos. (Singer és Wolfner kiadás. Budapest, 1939. 410 old.)

A történetfilozófiának és a művelődéstörténetnek ma is vitatott kérdése, hogy milyen viszonyban van a nemzeti kultúra az abszolutisztikus, egyeduralmi államformával; bár Periklestől kezdve Augustuson, Justinianuson, Nagy-Károlyon, II. Fülöpön, Nagy Péteren át a tények azt mutatják, hogy a nemzeti művelődés és népi intézmények virágkora szoros kapcsolatban áll a nagy egyeduralmódók személyével. Ennek a tételnek igazolása Beloe könyve XIV. Lajosról, a diktátorkirályról. A szerző elsődleges törekvése bemutatni XIV. Lajos korának kimagasló szerepét a szellemi kibontakozás terén. A korszak jelentőségét azonban nem a törvényhozás, hadjáratok, állami intézkedések tényein méri le, hanem az irodalom és a művészet fejlettségén. Az előbbieket ugyanis módosíthatja, elhomályosíthatja az idő, ellenben azok a szellemi alkotások, amelyek a kor lelkét örökítik meg és az örök emberi vágyat: az igazság és szépség megfogalmazását öntik maradandó formába, ezek az alkotások túlélik korukat, és kihatásaikat későbbi idők is magukon viselik.